

BVA architectuurcafé Brussel

In het kader van de debatreeks rond 'Urban By Nature' organiseerde de Beroepsvereniging Voor Architecten eind 2014 een architectuurcafé in Brussel rond stad en demografie. Het architectuurcafé werd op gang getrokken door Joachim Declerck, medeoprichter en programmadirecteur van Architecture Workroom Brussels, een think-and-do tank rond de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving.

Declerck pleitte in zijn lezing voor nieuwe denkpatronen in de benadering van ruimtelijke ontwikkeling als antwoord op het demografische vraagstuk. Er moet dringend losgekomen worden van de huidige voorbijgestreefde verkavelingspolitiek en er moet ingezet worden op de ontwikkeling van een verdichtingsmechaniek. Aan de hand van casestudies lichtte Declerck toe hoe ruimtelijke economische landschappelijke principes ontwikkeld kunnen worden om van verstedelijkt gebied opnieuw landschap te maken.

Innovatief onderzoek werd door Architecture Workroom in die context verricht rond een woonuitbreidingsgebied in Beveren-Waas. Het gebied ligt vlakbij een toekomstig tracé van het tramnet naar Antwerpen en wordt geconfronteerd met overstromingsgevaar. Net daarom vormt het een interessante testsite in de zoektocht naar nieuwe denkpatronen met betrekking tot de ruimtelijke ontwikkeling. Hoe kan men van een agrarisch landschap naar een publiek landschap gaan dat rendabel is? Hoe kan men dicht bij elkaar wonen en tegelijk een landschappelijke structuur bloot leggen? De site in Beveren-Waas is een pilootproject dat een financiële, planologische en ruimtelijke strategie naar woontypologie toont waarbij de bouw van woningen tegelijk ook bouwen aan het landschap betekent en niet de destructie ervan. In datzelfde kader haalde Declerck ook een project aan dat samen met de Vlaamse Landmaatschappij op touw is gezet. Een project waarbij samen met architecten nagedacht werd over mogelijke strategieën rond de problematiek van verstedelijking die landbouwgrond 'opvreet' en landbouw die voor een stuk de natuurlijke systemen heeft vernietigd met als consequentie dat de natuur zich inmiddels tegen de mens heeft gekeerd. Dit leidde tot het zoeken naar een strategie tussen het generieke 'één-plan-voor-Vlaanderen' beleid en een totaal gebiedsgericht beleid waarbij als het ware voor elke vierkante millimeter in Vlaanderen een apart proces opgezet kan worden. Vanuit types van uitdagingen en van actoren werden er zes beelden van strategieën gevormd, zes parabels als het ware. Declerck lichtte twee van de zes strategieën toe. Het voedsellandschap en de landschapsbouw. De strategie van landschapsbouw kan ook toegepast worden op het verkavelde Vlaanderen om zo twee types van problemen met elkaar te koppelen. De onverkoopbaarheid van de Vlaamse villa enerzijds en de landschappelijke structuren anderzijds. Om naar een productieve ruimtelijke ontwikkeling te gaan is er volgens Declerck een kruising nodig van ruimtelijke analyse en economische factoren. Het beleid heeft nood aan platformen van ontwerpers om in die context ook de transitie naar de productieve stad te kunnen realiseren.

Het debatpanel, gevormd door Architect Leo Van Broeck en cultuurfilosoof - socioloog Eric Corijn, pikte aansluitend in op Declerck's voordracht. Van Broeck sprak zijn ongelooft uit in een mogelijke restauratie van het landschap. Daarvoor is het evenwicht tussen mens en landschap inmiddels te veel verstoord. Er is volgens hem een krimp nodig van de menselijke belasting op het landschap. Groen is belangrijk voor de stad en voor de mens maar een duurzame metropolisering is er nog niet. Corijn vulde aan dat er tot nog toe te analytisch met het vraagstuk stad en demografie werd omgegaan. *'We zijn niet met teveel mensen op aarde, op voorwaarde dat we met veel leren samenleven op beperkt gebied'*. Het lukken van ruimtelijke transitie hangt voor Corijn dan ook samen met de kwaliteit van de burger. De wil naar duurzame, productieve stedelijkheid moet groeien. De stad moet

meer worden dan een gebruiksvoorwerp voor sub-urbane bewoners. In die context manifesteert zich volgens Corijn een urgentie op drie vlakken; wereldsystematische urgentie, de sociale ongelijkheid die nu in de steden aanwezig is en het probleem van kosmopolitisch samenleven versus het monoculturele model. We moeten dringend in de spiegel kijken en oude ideologieën laten varen. De markt moet gecorrigeerd worden als we vooruit willen.

De problematiek van de onverkoopbare Vlaamse villa duikt even terug op. Vanuit het publiek wordt de vraag gesteld hoe cohousing realiseerbaar is als verkavelingsvoorschriften beperkend blijven en elk juridisch kader ontbreekt? Corijn antwoordt meteen dat cohousing in de stad moet gebeuren, om van enige betekenis te zijn. Maar hoe creëer je levenskwaliteit in cohousingprojecten, wat met de zogenaamde 'sociale mix' en met de financiële repercussie op de verkoopbaarheid? We zullen nog heel wat denkpatronen moeten doorbreken in onze transitie naar de productieve stad.

Auteur: voor BVA, dr. arch. Nathalie Poppe